

לקוטי שיחות
PROJECT
LIKKUTEI
SICHOS

טור ליקוט

הרב מנחם מענדל רייצס

חלק טו | מקץ | שיחה א

בהשגחה פרטית נכתבות שורות אלו בחג הגאולה י"ט כסלו, ומתאים איפוא לפתוח בפתגם שנמסר בשם בעל הגאולה, אדמו"ר הזקן, בזה הלשון: "מיט א עצה שלאגט מען זיך ניט אָן" [פתגם זה שמע הרבי מחותנו כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ – כך סיפר בש"פ בחוקותי תש"ל, והוסיף והעיד על עצמו שהוא התקשה בקבלת הפתגם].

הכוונה היא שאדם אינו צריך למהר ולהתערב בענינים לא-לו, 'לדחוף' עצה לחבירו ללא שנתבקש לכך. הרבי ציטט את הפתגם פעמים רבות, ובדרך כלל הציטוט לא היה על צד החיוב (כהוראה שכך צריך לנהוג), אלא כ'התנצלות' על כך שלמעשה הוא חורג מהפתגם וכן מתערב ומייעץ...

כך, לדוגמא, כותב הרבי לגבי רעיון מסויים שהציע (אג"ק חי"ב ע' קטו): "...ובכל הזדמנות הייתי כופל ושונה בהצעתי זו, ולפעמים מבלי להתחשב בהוראה הנושנה אז 'מיט א עצה שלאגט מען זיך ניט אָן'".

ובמכתב נוסף (אג"ק חכ"ז ע' שנט) מתייחס הרבי לענין מסויים שלא היה שבע רצון ממנו, ומנמק למה בשלב מסויים החליט להתערב ולהגיב בשלילה:

"על פי המאמר הידוע 'מיט אן עצה שלאגט מען זיך ניט אָן', ובפרט שנודעתי על דבר הענין לאחרי ההתחלה, נקטתי בקו של שב ואל תעשה;

אבל לאיך גיסא, כיון שקיבלתי מכתב על דבר הענין, אין לי עוד הרשות שלא להביע תגובתי, ולכן באתי בשורותיי...".

*

בפרשת השבוע אנו נפגשים באדם המתערב בענינים לא-לו ומציע את עצתו בלי שנתבקש – והמפרשים אכן מתקשים בכך.

הכוונה היא ליוסף, שהובהל אל פרעה מלך מצרים במטרה ספציפית: לסייע בפתרון חלום פרעה. חכמי מצרים לא הצליחו להניח את דעתו של פרעה, ואז קיבל פרעה המלצה על האסיר 'פותר החלומות' וביקש לשמוע מה יש לו לומר.

יוסף פותר את החלום, ומסביר לפרעה ששבע הפרות הבריאות מלמדות על שבע שני שבע שעתידות לבוא, ואילו שבעת הפרות הכחושות מכוונות לשבע שני רעב שעתידות לבוא אחריהן. אך יוסף לא מסתפק בהשמעת התחזית, אלא ממשיך וממריץ את פרעה להיות אקטיבי ולפעול בשטח – עצתו של יוסף היא לאגור מזון בשנות השבע כדי שיהיה מה לאכול בשנות הרעב. פרעה מקבל את הדברים בהערכה עצומה, וההמשך ידוע.

והשאלה היא: יוסף הרי הובא אל פרעה בתור 'פותר חלומות' בלבד, והיה עליו להתרכז בפתרון החלום גרידא; על סמך מה הוא מרשה לעצמו לגלוש להתערבות וייעוץ מעשי בעניני הממלכה? ובלשונו של רבינו משה אלשיך: "קשה מאוד, **היועץ למלך נתנוהו!**? רק ישמע חלום לפתור אותו, ומי הכניסו לאמר 'ירא פרעה כו'?"

זאת ועוד: עצת יוסף היא צעד פשוט המתבקש מאליו. כל אדם פרקטי מבין שלנוכח התחזית של רעב לאחר שבע, נדרשת פעולה של אגירת העודפים משנות השבע ושמירתם עבור שנות הרעב. ושוב מתחזקת השאלה, מדוע לא הסתפק יוסף בהילה המכובדת של 'פותר החלומות', והשפיל את עצמו למתן ייעוץ פשוט שאין בו חכמה יתירה?!

*

שאלה זו, שהעסיקה מפרשים רבים, עומדת במרכזה של השיחה השבועית – 'לקוטי שיחות' חלק טו שיחה א' לפרשת מקץ – וזו נקודת הביאור שם (המיוסדת בשיטת רש"י בפירושו לפרשה):

יוסף לא חיפש לתת עצות משלו, והיה מרוכז במשימת פתרון החלומות בלבד. גם דבריו בענין שמירת האוכל משני השבע לשני הרעב, היו חלק מפענוח החלום.

פרעה ראה בחלומו 14 פרות בצוותא, כי הפרות הטובות עמדו **ביחד** עם הפרות הרעות, וכמתואר בתחילת הפרשה: "וְהָיָה מִן הַיָּאֵר עֹלֹת שֶׁבַע פָּרוֹת יְפוֹת מְרָאָה וּבְרִיאֵת בְּשָׂר וְתַרְעִינָה בְּאָחוּ. וְהָיָה שֶׁבַע פָּרוֹת אַחֲרוֹת עֹלוֹת אַחֲרֵיהֶן מִן הַיָּאֵר רָעוֹת מְרָאָה וְדָקוֹת בְּשָׂר וְתַעֲמַדְנָה אֶצֶל הַפָּרוֹת עַל שְׁפַת הַיָּאֵר".

והאחדות הזאת הפריעה לפתרון שנות השבע ושנות הרעב: הרי שנות הרעב ושנות השבע **נפרדות** אלו מאלו, כשמסתיימות שנות השבע אז מתחילות שנות הרעב – וכיצד זה עמדו הפרות הטובות והפרות הרעות **ביחד**?! (שנים מהמפרשים, החזקוני והספורנו, הרגישו בקושי זה, יעויין בפירושם על הפסוק. וגם ברמב"ן יש התייחסות מסויימת לפרט זה, וראה הערה 37 בשיחה).

יוסף בא לפענח את האחדות המוזרה, וזו היתה מטרת הדיבורים המעשיים בדבר אגירת מזון משנות השבע לשנות הרעב: כאשר בשנות השבע צוברים מזון לשנות הרעב, ובשנות הרעב ניזונים ומתפרנסים מהאוכל שנאסף בשנות השבע, אז מתברר שיש **קשר וחיבור** בין ימי הרעב וימי השבע וכאילו היו יחד.

חידושו של יוסף לא היה איפוא בעצם הרעיון הפרקטי, אלא בהסבר המראה המוזר שבו הפרות הרעות באו ונעמדו **"אצל הפרות"** הטובות, כך שפרעה רואה לנגד עיניו 14 פרות **ביחד**:

מטרת מראה זה היתה להפוך את פרעה מצופה פסיבי לפעיל אקטיבי, ולהורות לו שאמנם מצד עצמן שנות השבע ושנות הרעב לא מסתדרות ביחד, אבל תפקידו הוא **לחבר ולאחד ביניהן**; גם בשנות השבע, כאשר יש מצב של טובה ושפע ("פרות הטובות"), יש 'לחיות' את שנות הרעב ("הפרות הרעות") ולדאוג עבורן, על ידי איסוף אוכל ושמירתו לשנים אלו.
